

BRAKOVI BEZ DJECE

MARKO MAJSTOROVIĆ

UVOD

U našem pastoralnom radu susrećemo posebnu kategoriju brakova — *brakova bez djece*. Prema svjetskim statistikama čak oko 10% brakova je iz različitih razloga neplodno.

Radi cjelovitosti obrade ovogodišnje teme Teološko-pastoralnog tjedna priopćujemo kratki prikaz brakova bez djece.

I. BIBLIJSKO GLEDANJE NA BRAKOVE BEZ DJECE

1. STARI ZAVJET

Po shvaćanju Izraela, bračna plodnost je znak *blagoslovljenosti* od Gospodina. Zanimljiv je dijalog Abrahamov s Gospodinom u Knjizi Postanka 15, 1—19, gdje Abraham kaže: »Gospodine moj, Jahve, čemu mi tvoji darovi, kad ostajem bez poroda...« A zatim onaj prikaz o Elkani i Ani kod I Sam 1, 1—26; 2, 1—11. I upravo se njima Bog služi dajući im velike zadaće u ekonomiji spasenja ili, kako Ana u svom hvalospjevu kaže, da po njima pokaže kako »jedini Jahve daje smrt i život« (I Sam. 2, 6.)

2. NOVI ZAVJET

Poznato je da Luka počinje Evandjelje upravo opisom navještenja rođenja Ivana Krstitelja od Zaharije i Elizabete koji »nisu imali djeteta, jer je Elizabeta bila nerotkinja... a oboje bijahu već poodmakli u godinama...« (Lk 1, 5—7) — »I njoj, koja je nerotkinja, ovo je već šesti mjesec, jer Bogu nije ništa nemoguće... (Lk 1, 37). KRIST — nadopunjujući i usavršavajući Zakon: »Plodite se i množite« (Post, 1, 28) daje ovoj ustanovi, »koju Bog stvorio od početka«, *novu sakramentalnu i eshatološku dimenziju*.

Vraća joj prvobitno dostojanstvo naglašavajući: »U početku stvorenja, stvorio ih kao muško i žensko«, a u samo dva retka i Matej i Marko donose i Kristovo pozivanje na Knjigu Postanka (1, 26; i 2, 24): »pa će oboje biti samo jedno tijelo«, te Kristovu tvrdnju: »Prema tome, nisu više dva nego *jedno tijelo*.« (Mt 19, 5—6; i Mk 10, 7—8). I zato: »Što je Bog sjedinio, neka čovjek ne rastavlja.« Ova je dakle veza jača i od one između djece i roditelja, jer ih »sjedini Bog« i jer su naprosto »*jedno tijelo*«. U kući ga ponovo o tome upitaju učenici. On im odgovori: »Tko otpu-

sti ženu svoju i oženi se drugom, čini preljub prema prvoj. Ako li žena otpusti muža i uda se za drugog, čini preljub.« (Mk 10, 10—12).

U raspravi pak u uskrsnuću naglašava da »o uskrsnuću, niti će se ženiti niti udavati, nego će biti kao anđeli nebeski«, (Mk 12, 25), navješćujući preobrazbu braka u puninu savršenstva u eshatonu.

Pavao, pak, u poslanici Efežanima 5, 22—33 divno razvija ovu nauku učeći da, kao što je veza ljubavi i jedinstva između Krista i Crkve zapečaćena trajnim djelima uzajamne ljubavi, te uzajamnim prolijevanjem krvi, takva treba biti i veza kršćanskog braka.

II. NAUK CRKVE

Crkva je kroz cijelu svoju povijest, vjerna Kristovoj nauci, tumačila i čuvala nerazrješivost braka, pa i braka bez djece.

Zato II. vat. sabor kaže: »Brak i bračna ljubav su po svojoj naravi usmjereni prema rađanju i odgoju potomstva . . .«, no brak nije ustanovljen *samo* za rađanje djece, jer sama narav nerazrješivog saveza među supruzima zahtijeva da *ljubav* bračnih drugova zauzme mjesto koje joj pripada. Zbog toga, i kad nema djece često puta tako željkovane, brak ostaje zajednica i zajedništvo čitavog života i zadržava svoju vrijednost i nerazrješivost čitavog života« (GS 50).

Ovo je dakle logično tumačenje onoga: »Što Bog sjedini, čovjek neka ne rastavlja . . .« i »nisu više dva, nego *jedno* tijelo.«

III. KONKRETNA SITUACIJA U PASTVI

1. Ovdje ne govorimo o onima koji bi svijesno i dogovoreno, apsolutno voljno isključili djecu i time sklopili neku drugu zajednicu, koja niti ne može biti kršćanska ženidba, nego o onima koji *ne mogu* imati »često puta tako željkovanu djecu.«

2. Svi smo u pastvi susreli stanoviti broj brakova koji su pozvani da žive u valjano sklopljenoj ženidbenoj zajednici, a ne mogu imati djece. Zanimljivo je pod tim vidom promatrati konkretne brakove. Kakve su njihove reakcije i reakcije njihove okoline na ovo pitanje?

a) Kod nekih se na pomisao da bi brak kroz cijeli život mogao ostati bez djece javlja reakcija da takav brak i nije brak, te da ne obvezuje na doživotno zajedništvo.

b) Drugi opet poduzimaju napore koji gotovo nadilaze njihove mogućnosti, te se podvrgavaju dugoj i mučnoj terapiji, čak i u Švicarskoj i drugdje, samo da bi napokon dobili dijete. U Sl. Brodu npr. jedan ginekolog u medicinskom centru vodi posebnu službu u svrhu fertiliteta. I medicina u tom pogledu postiže stvarno velike uspjehe, često i nakon desetak godina mučne terapije.

c) No, unatoč tome ostaje stanoviti broj brakova koji se postepeno moraju pomiriti s činjenicom da će njihov brak ostati bez djece. Anketirajući neke takve brakove, primjećuje se kako su postepeno sazrijevali za ovaj status. Čovjek od 58 godina kaže: »Mi smo se godinama nadali . . . A onda su mi kolege na poslu govorili: 'ja bi ju ostavio i uzeo drugu'. 'To

ti ostavi za sebe' — odgovorio sam. Već dvije godine radi u misijama osoba, koja je radila samo da joj muž može završiti višu školu, a kad je on ustanovio da ona neće moći imati djecu, jednostavno ju je napustio. Drugi se opet nadaju godinama i konačno se pomiruju s tim da neće imati djecu »kad je Bog tako odredio« ili »jer nisu oni jedini koji nemaju djecu.«

IV. NAŠA PASTORALNA SKRB ZA BRAKOVE BEZ DJECE

1. Već od pripreme mladenaca za sakrament ženidbe moramo na razne načine osvijetliti bitnost kršćanske ženidbe: *Nepodijeljenu i doživotnu ljubav*, »u dobru i u zlu, u zdravlju i u bolesti«, tako da mladenci imaju volju sklopiti trajnu zajednicu ljubavi, pa i kad bi kojim slučajem ostala bez djece.

Pogotovo moramo naglašavati sakramentalnu dimenziju braka i upozoriti ih da njihova ljubav treba biti plodna, ne samo potomstvom, nego i na mnogo drugih načina, osobito svetošću života, kako Sabor lijepo kaže: »Napokon sami supruzi stvoreni na sliku živoga Boga i stavljeni u istinski red osoba, neka budu jednog srca i jedne misli, i u uzajamnoj svetosti ujedinjeni, da, slijedeći Krista, počelo života, postanu po radostima i žrtvama svoga zvanja, po svojoj vjernoj ljubavi, svjedoci onog misterija ljubavi, što ga je Gospodin svojom smrću i uskrsnućem objavio svijetu«. (GS 52.).

2. U životu je svaki od nas susreo bračne drugove bez djece, koji su, s jedne strane upravo »staleški ponizni« i s nekom nostalgijom, poput Abrahama ili Ane, govore o toj temi, a s druge strane su veoma plemeniti i pripravnici pomoći.

Nije li upravo naša zadaća da im pomažemo otkriti kako, osim bračne plodnosti porodom, mogu biti »plodni« *svojim životom i svetošću* i to: bilo da se posvete brizi za stare i nemoćne, kao što to mnogi i čine, bilo da se nesebično posvete brizi za djecu svojih rođaka ili napuštenu djecu kao onaj inženjer i njegova supruga koje imam pred očima, ili pak Petar N. iz Dervente koji je posvojio čak petero djece i s ljubavlju ih odgajao tako da, kad su djecu uzeli u dom, nisu htjeli jesti dok ih nisu vratili »njihovom tati i mami.«

Takvi se mogu posvetiti radu u različitim pokretima za obitelj, kao npr. obitelj N. N. koja je sve do heroizma angažirana u »Ekipama naše Gospe« u evropskim razmjerima.

3. Kardinal Leger, koji je, kako znamo, ostavio nadbiskupsku stolicu i otišao kao obični misionar raditi u Afriku, rekao je ovo: »Bilo bi bolje kad bi mi svi kroz godinu dana prestali s mnogo govora i dijaloziranja i u tišini se više posvetiti *molitvi i sabranosti*, a nakon toga bi sigurno sve opet išlo mnogo bolje...« (Maria 1970.)

Nisu li upravo brakovi bez djece na poseban način pozvani »da dižu svoje čiste ruke Gospodinu« i »mole u jedinstvu s Duhom u svakoj prigodi... i svakovrskom molitvom za sve svete.« (EP 6, 18)?!

Tako će ovi bračni drugovi shvatiti da su »različiti darovi, a isti Gospodin« i da njihov život ima svoj puni smisao upravo u uzajamnoj ljubavi i težnji za svetošću plodnom dobrim djelima.

4. Gotovo svaki od nas bio je na ovaj ili onaj način, po našim župama i filijalama, dionik onih toplih i brižno pripremljenih obroka, dobrih »te-ta Anica i čika Imra« ili drugih različitih pomoći u župskom radu poput krojača Mate i gospođe Barice i njima sličnih, koji su nam dragocjeni i od Boga dati suradnici, koji možda čekaju da im povjerimo neku službu. Često su takve obitelji prave »Betanije« unutar župske zajednice, kako za svećenike tako i za druge obitelji.

ZAKLJUČAK

Blagoslivljajući kuće, mnogi je od nas mogao proći cijele ulice od 100 i više kuća, a susresti dvije ili tri kolijevke. Mnoge su naše župe pravi »starački domovi«. Zato smatram da je naš zadatak s jedne strane pomagati bračnim kandidatima i bračnim parovima *obdarenim darom plodnosti* u pogledu odgovornog roditeljstva, ne samo da ne rađaju djecu koju ne mogu dobro odgojiti, nego da i, s obzirom na sve bolje zdravstvene i ekonomske mogućnosti, *rode* svu djecu koju po objektivnim okolnostima mogu roditi i odgojiti, i to iz potrebe jednih za drugima, tj. i za djecom. S druge strane, odgajajući župsku zajednicu za kršćansko poimanje ženidbe, poučavati i pojedince i zajednicu da su i brakovi bez djece *pravi kršćanski brakovi* kojima je Gospodin dao specifično mjesto u župskoj zajednici, da *duhovnom plodnošću* daju svoj udio u rastu otajstvenog tijela — Crkve i budu svjedoci budućeg Jeruzalema.